

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Lokalne Strategii Rozwoju

Lokalne Grupy Rybackiej

„Zalew Szczeciński”

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

1. Wstęp

Ewaluacja strategii wynika z ustanowionych w niej zapisów. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGR w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGR pomiędzy kwietniem, a listopadem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGR, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGR systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udało by się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Panu Prezesowi, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankiety.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

- Teren wszystkich gmin należących do Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński” w 2021 roku zamieszkiwało w sumie 62 452 osób, o 2 455 mieszkańców mniej niż w roku 2015, co oznacza, że depopulacja w tym regionie wynosi 4%.
- Średnim saldem migracji w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym dla terenu LGD jest -5 osób, co oznacza, że w sumie 5 osób więcej opuściło badany teren, niż się na nim osiedliło. Nie wszystkie gminy charakteryzuje saldo ujemne.
- Stosunek mieszkańców w wieku produkcyjnym do reszty społeczeństwa wynosi średnio 58,7% dla gmin należących do LGR i jest tym samym niższy, niż wskaźnik ten dla całego województwa zachodniopomorskiego.
- Wskaźnik obciążenia demograficznego to stosunek osób starszych do reszty społeczeństw. Średnim wskaźnikiem dla wszystkich gmin należących do LGR jest 20,8%, co oznacza, że co piąty mieszkaniec terenów ma więcej niż 65 lat.
- Liczba osób objętych środowiskową pomocą społeczną w latach 2015-2020 gwałtownie spada. Średnio w gminach LGR „Zalew Szczeciński” w 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało 532 na 10 tysięcy mieszkańców.
- Rośnie liczba podmiotów gospodarki narodowej. W 2021 roku na obszarze LGR było ich w sumie 10 680, o 611 podmiotów więcej, niż w roku 2015. Na tym tle, województwo zachodniopomorskie odznacza się jednak wyższym wskaźnikiem wzrostu.
- Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne to jeden z filarów, na którym budowany jest kapitał społeczny. W 2021 roku na 10 tysięcy mieszkańców zarejestrowanych było 41 takich organizacji. Ich liczba z roku na rok rośnie.
- Na badanym obszarze zmniejsza się liczba osób bezrobotnych. W 2021 roku było ich w sumie 1415, 666 mężczyzn i 749 kobiet bez pracy, o 1004 osób mniej, niż w roku 2015, co oznacza spadek o 42%.
- W ocenie funkcjonowania Lokalnej Grupy Rybackiej większość ocen stanowiły opinie pozytywne. Aż 77% badanych bardzo dobrze ocenia pracę LGR, 9% ocenia ją dobrze. Jedynie 5% badanych negatywnie ocenia działanie LGR, a 9% ocenia je neutralnie.
- Najwięcej bardzo dobrych opinii w obszarze oceny funkcjonowania Biura LGR otrzymały kwestie związane z prowadzeniem doradztwa oraz organizacją naborów wniosków.
- Większość mieszkańców informacje na temat funkcjonowania LGR czerpie z oficjalnej strony internetowej oraz z bezpośrednich kontaktów z pracownikami Biura. Jeśli chodzi o preferowany sposób przekazywania informacji zwrotnej, większość wybrała kontakt mailowy oraz ankietę elektroniczną.
- Nabory wniosków ogłaszane przez LGR odpowiadały na potrzeby mieszkańców. Pomogły głównie w zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. Według większości ankietowanych nabory pozytywnie wpłynęły także na infrastrukturę społeczną i kulturalną.

- Wszyscy przebadani mieszkańcy deklarują, że według nich środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie. Niemal dwie trzecie badanych twierdzi, że Lokalna Grupa Rybacka powinna podejmować wyzwania wykraczające poza LSR.

1.	Wstęp	2
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	3
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne.....	6
3.4.	Pytania badawcze	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	13
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju.....	13
5.2.	Funkcjonowanie LGD.....	18
5.3.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	27
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	33
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	38
8.	Spis tabel i wykresów	41
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	43
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:	43
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	43
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGR.....	44
9.4.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego.....	51

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGR , ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGR , jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGR . Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**. Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty

zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Do zrealizowania celu badawczego niezbędne było opracowanie odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorie analityczne:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGR

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGR pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGR (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGR by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana

- Czy działalność LGR wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania sieci rybackich LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGR oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGR oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGR .

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie

niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGR

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGR i funkcjonowania LGR systematycznie gromadzone przez biuro LGR

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytocznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je w

wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankiety można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doborem próby, który jest faktycznie doborem przypadkowym, dodatkowo obarczonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

Łącznie przebadano 23 osoby.

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z Dyrektorem Biura
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękojmię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwia późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustra umożliwiające zlecniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGR , członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Teren wszystkich gmin należących do Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński” w 2021 roku zamieszkiwało w sumie 62 452 osób, o 2455 mieszkańców mniej niż w roku 2015, co oznacza, że depopulacja w tym regionie wynosi 4%. Gminy należące do grupy znacząco różnią się od siebie pod względem liczby zamieszkującej je ludności. Najliczniejszą gminą jest Świnoujście, mieszka tam osiem razy więcej osób, niż w najmniejszej gminie – Stepnicy. Największy spadek ludności w ciągu ostatnich 6 lat obserwujemy w gminie Międzyzdroje.

Tabela 1. Ludność ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	1710482	1708174	1705533	1701030	1696193	1688047	1676920
Wolin	12281	12248	12220	12216	12115	11818	11756
Międzyzdroje	6543	6530	6528	6504	6452	6179	6111
Świnoujście	41152	41115	41032	40910	40888	40326	39834
Stepnica	4931	4919	4911	4897	4883	4789	4751
Suma dla gmin LGD	64907	64812	64691	64527	64338	63112	62452

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Liczba ludności obliczana jest na podstawie analizy ruchów naturalnych, takich jak urodzenia i zgony, ale także na podstawie ruchów migracyjnych. Pod uwagę brany jest ruch wewnętrzny (pomiędzy województwami i gminami) oraz ruch zewnętrzny (poza granice kraju). Średnim saldem migracji dla terenu LGD jest -5 osób, jednak nie wszystkie gminy charakteryzuje saldo ujemne. Dodatnie saldo należy przypisać gminom Wolin i Międzyzdroje. Najniższe saldo zarejestrowano w gminie Świnoujście, w sumie o 55 osób więcej opuściło tę gminę, niż do niej przyjechało.

Tabela 2. Saldo migracji w ruch wewnętrznym i zewnętrznym

Nazwa gminy	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	-1004	-999	-1003	-737	-601	-757
Wolin	-1	-21	-29	-29	16	32
Międzyzdroje	-2	-3	-5	-7	-16	10
Świnoujście	74	66	71	141	129	-55
Stepnica	-7	28	8	3	6	-9
Średnia dla gmin LGD	16	17	11	27	33	-5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Stosunek mieszkańców w wieku produkcyjnym do reszty społeczności opisuje poniższa tabela. Średni udział osób w wieku między 18 a 64 rokiem życia dla kobiet i 18 a 59 rokiem życia dla mężczyzn dla całego obszaru LGR jest niższy niż dla całego województwa zachodniopomorskiego. Gminy należące do LGR „Zalew Szczeciński” nie różnią się znacząco między sobą pod tym względem. Najmniejszy udział obserwujemy w gminie Międzyzdroje, największy natomiast w gminie Stepnica. We wszystkich analizowanych gminach odsetek osób w wieku produkcyjnym z roku na rok spada.

Tabela 3. Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	63,1	62,3	61,5	60,8	60,1	59,5	59,1
Wolin	63,9	62,9	61,9	60,8	60	58,8	58,6
Międzyzdroje	64,3	62,9	61,6	60,4	59,2	57,7	57,6
Świnoujście	62,6	61,7	60,8	60	59,2	58,4	57,7
Stepnica	65,9	65,8	64,9	64,5	64,2	61	60,7
Średnia dla gmin LGD	64,2	63,3	62,3	61,4	60,7	59,0	58,7

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Wskaźnik obciążenia demograficznego to stosunek osób starszych do reszty społeczeństw. Średnim wskaźnikiem dla wszystkich gmin należących do LGR jest 20,8%, co oznacza, że co piąty mieszkaniec terenów ma więcej niż 65 lat. Wspomina grupa stanowi największą część społeczeństwa w gminie Świnoujście, seniorem jest tam niemal co czwarty mieszkaniec. Najniższy wskaźnik obserwujemy w gminie Stepnica. We wszystkich gminach należących do LGR „Zalew Szczeciński” wskaźnik obciążenia demograficznego z roku na rok wzrasta.

Tabela 4. Wskaźnik obciążenia demograficznego

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	15,4	16,2	17	17,7	18,5	19,2	19,8
Wolin	13,7	14,7	15,7	17	18,1	19,4	20,1
Międzyzdroje	16,5	17,5	18,5	19,7	21,1	21,9	22,9
Świnoujście	18,4	19,3	20,2	20,9	21,7	22,7	23,6
Stepnica	11,7	12	12,5	13,1	13,4	15,7	16,5
Średnia dla gmin LGD	15,1	15,9	16,7	17,7	18,6	19,9	20,8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Dane umieszczone w poniższej tabeli wyraźnie wskazują na to, że liczba osób objętych środowiskową pomocą społeczną w latach 2015-2020 gwałtownie spada. Średnio w gminach LGR „Zalew Szczeciński” w 2020 roku z pomocy społecznej skorzystało 532 na 10 tysięcy mieszkańców, co przewyższa wynik dla województwa zachodniopomorskiego. Relatywnie najmniej beneficjentów w 2020 roku było w gminie Świnoujście. Największy spadek obserwujemy w gminie Międzyzdroje. Stosunkowo największą grupę społeczności, osoby wymagające pomocy stanowią w gminie Stepnica.

Tabela 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
województwo zachodniopomorskie	766	693	603	543	478	427
Wolin	762	717	617	570	554	537
Międzyzdroje	801	711	555	586	504	493
Świnoujście	405	374	357	322	288	324
Stepnica	1182	1050	1035	818	724	774
Średnia dla gmin LGD	787	713	641	574	517	532

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Na podstawie wyników umieszczonych w poniższej tabeli, można stwierdzić, że liczba podmiotów gospodarki narodowej rośnie. W 2021 roku na obszarze LGR było ich w sumie 10 680, o 611 podmiotów więcej, niż w roku 2015. Na tym tle, województwo zachodniopomorskie odznacza się wyższym wskaźnikiem wzrostu. Największy wzrost, wynoszący 15%, odnotowano w okresie 2015-2021 w gminie Wolin. W roku 2021, podmiotów gospodarki narodowej najwięcej funkcjonowało w gminie Świnoujście, aż czternaście razy więcej, niż w Stepnicy.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej ogółem.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	220615	221168	223130	223953	228215	234131	239953
Wolin	1455	1458	1483	1508	1585	1644	1683
Międzyzdroje	1763	1771	1763	1788	1803	1823	1837
Świnoujście	6415	6293	6233	6217	6511	6599	6683
Stepnica	436	414	415	434	461	474	477
Suma dla gmin LGD	10069	9936	9894	9947	10360	10540	10680

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów na 10 tysięcy mieszkańców jest ważnym wskaźnikiem rozwoju przedsiębiorczości. Średnio w gminach LGR „Zalew Szczeciński” w 2021 zarejestrowano 184 podmioty, podczas gdy w województwie zachodniopomorskim - 173. Najwięcej było ich w gminie Międzyzdroje, najmniej – w Stepnicy, i to właśnie tam zarejestrowano również największy spadek liczby względem roku 2015. W każdej z gmin należących do LGR liczba podmiotów nowo zarejestrowanych spadła względem roku 2015.

Tabela 7. Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	174	167	177	187	188	157	173
Wolin	199	199	182	183	220	219	176
Międzyzdroje	290	336	284	361	312	250	287
Świnoujście	181	171	194	198	274	146	178
Stepnica	145	130	100	212	166	130	97
Średnia dla gmin LGD	203,75	209	190	238,5	243	186,25	184,5

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne to jeden z filarów, na którym budowany jest kapitał społeczny. W 2021 roku na 10 tysięcy mieszkańców zarejestrowanych było 41 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Najwięcej organizacji społecznych zarejestrowano w gminie Międzyzdroje. Najmniejsza wartość przypada w tym zestawieniu gminie Świnoujście. W latach 2015-2021 najszybsze tempo wzrostu liczby organizacji społecznych odnotowano w Stepnicy.

Tabela 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	36	38	41	39	41	42	44
Wolin	40	40	43	41	43	44	46
Międzyzdroje	46	47	49	43	48	50	52
Świnoujście	28	31	32	28	29	31	33
Stepnica	24	28	29	31	33	33	34
Średnia dla gmin LGD	34,5	36,5	38,25	35,75	38,25	39,5	41,25

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Na badanym obszarze zmniejsza się liczba osób bezrobotnych. W 2021 roku było ich w sumie 1415, 666 mężczyzn i 749 kobiet bez pracy, o 1004 osób mniej, niż w roku 2015, co oznacza

spadek o 42%. Jest to tendencja bardzo zbliżona do spadku obserwowanego we wszystkich gminach województwa zachodniopomorskiego. Najwięcej osób bez pracy zamieszkuje gminę Wolin, natomiast najmniej takich osób jest w gminie Stepnica i to również tam zanotowano największy spadek bezrobocia względem roku 2015. Średnio bezrobotni stanowią 4,7% mieszkańców każdej z gmin.

Tabela 9. Bezrobotni zarejestrowani ogółem.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo zachodniopomorskie	79393	65842	52599	46002	41771	52018	43446
Wolin	920	880	730	685	609	659	585
Międzyzdroje	343	336	266	229	201	224	181
Świnoujście	967	783	714	614	495	714	559
Stepnica	189	172	143	126	116	139	90
Suma dla gmin LGD	2419	2171	1853	1654	1421	1736	1415

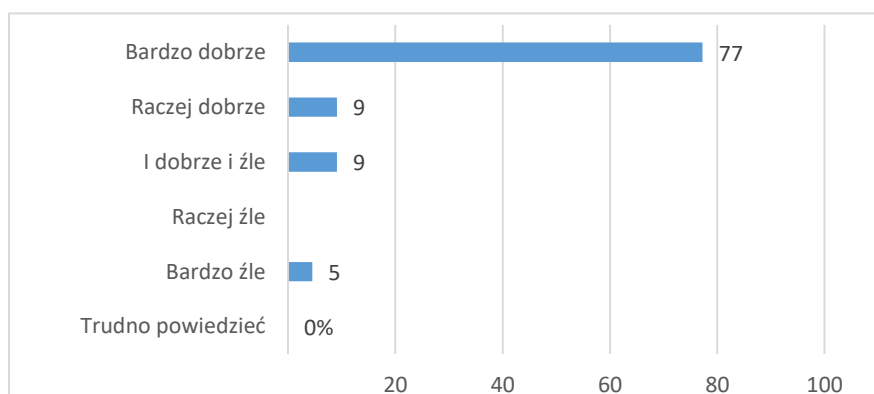
Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

5.2. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

W ocenie funkcjonowania Lokalnej Grupy Rybackiej większość ocen stanowiły opinie pozytywne. Aż 77% badanych bardzo dobrze ocenia pracę LGR, 9% ocenia ją dobrze. Jedynie 5% badanych negatywnie ocenia działanie LGR, a 9% ocenia je neutralnie.

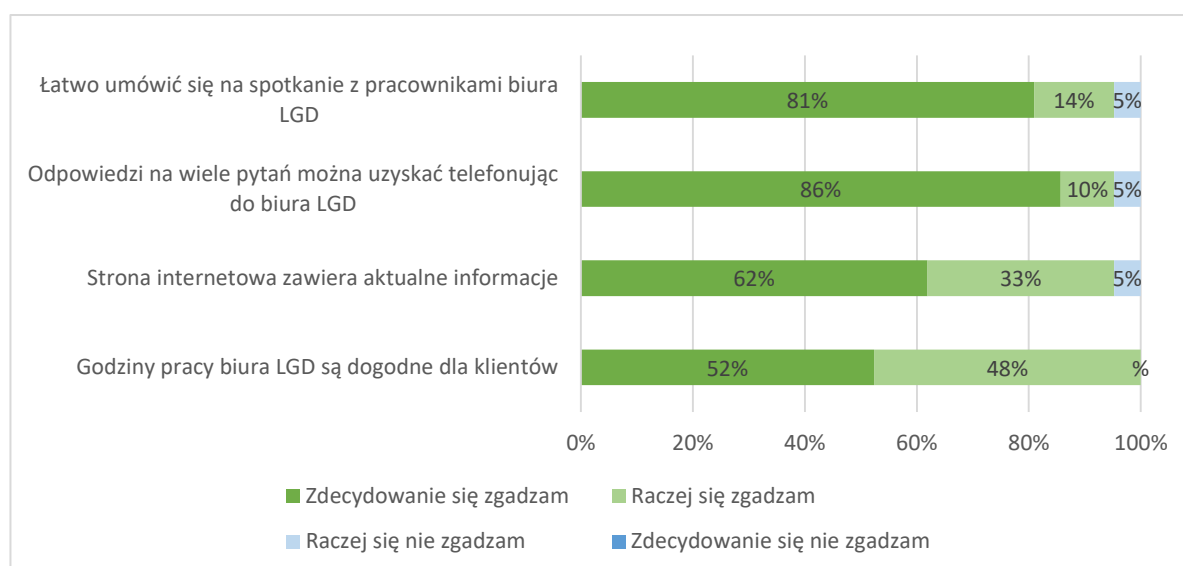
Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”?

Źródło: badania własne

Mieszkańcy mieli także możliwość oceny poszczególnych aspektów funkcjonowania Biura LGR. Najlepiej ankietowani ocenili produktywność rozmów telefonicznych z pracownikami Biura oraz łatwość umówienia się na spotkanie z pracownikiem. Pozytywne oceny przeważały także w kwestii aktualności strony internetowej, jak i dogodności godzin pracy Biura LGR.

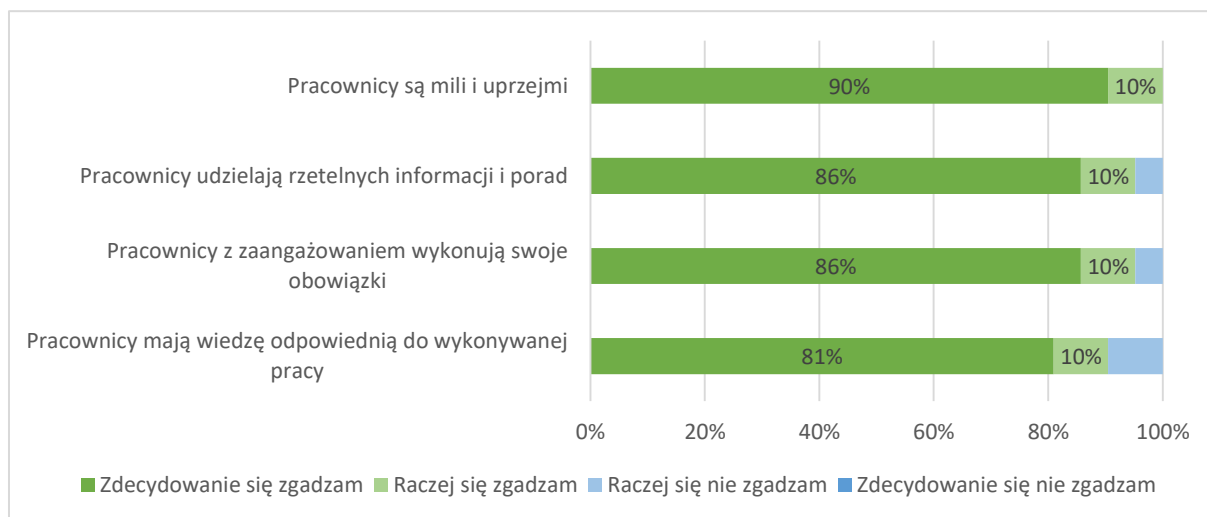
Wykres 1. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGR

Źródło: badania własne

O uprzejmości pracowników Biura LGR przekonanych jest 100% badanych. Pracownicy Biura LGR udzielają rzetelnych informacji i porad i z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki, tak twierdzi 96% ankietowanych. Pojedyncze negatywne opinie pojawiły się w ocenie wiedzy pracowników wymaganej do wykonywanej pracy.

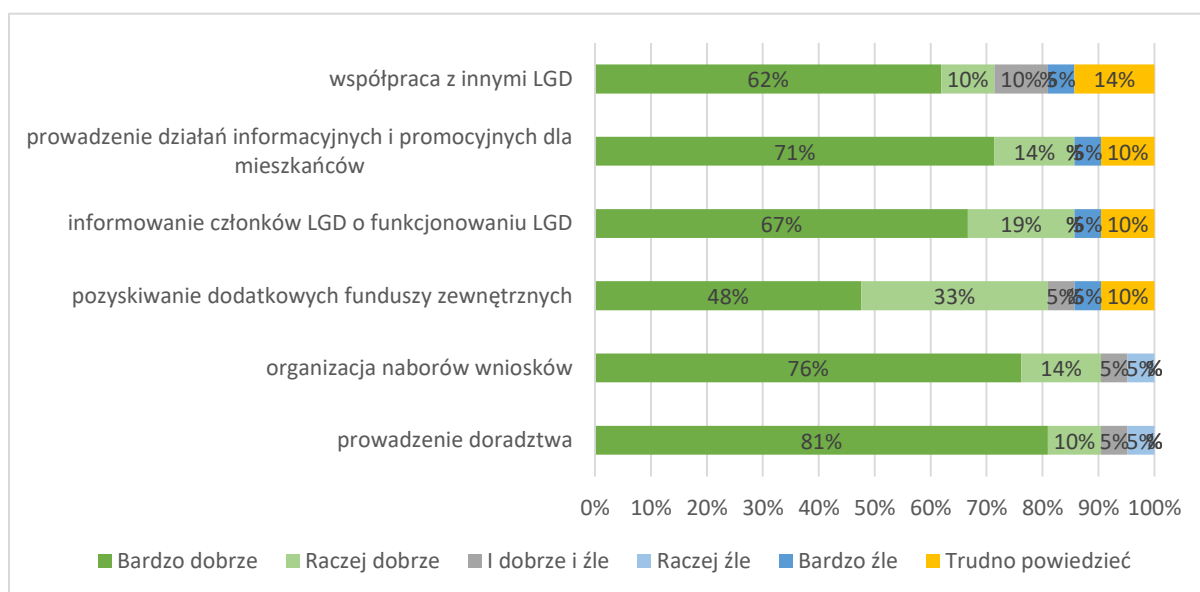
Wykres 2. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGR

Źródło: badania własne

Najwięcej bardzo dobrych opinii w obszarze oceny funkcjonowania Biura LGR otrzymały kwestie związane z prowadzeniem doradztwa oraz organizacją naborów wniosków. Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców i poziom informowania członków LGR o funkcjonowaniu LGR oceniane jest w większości pozytywnie, jednak w obu tych obszarach pojawiły się odpowiedzi negatywne. Pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych to również aspekt, który wymaga według niektórych poprawy.

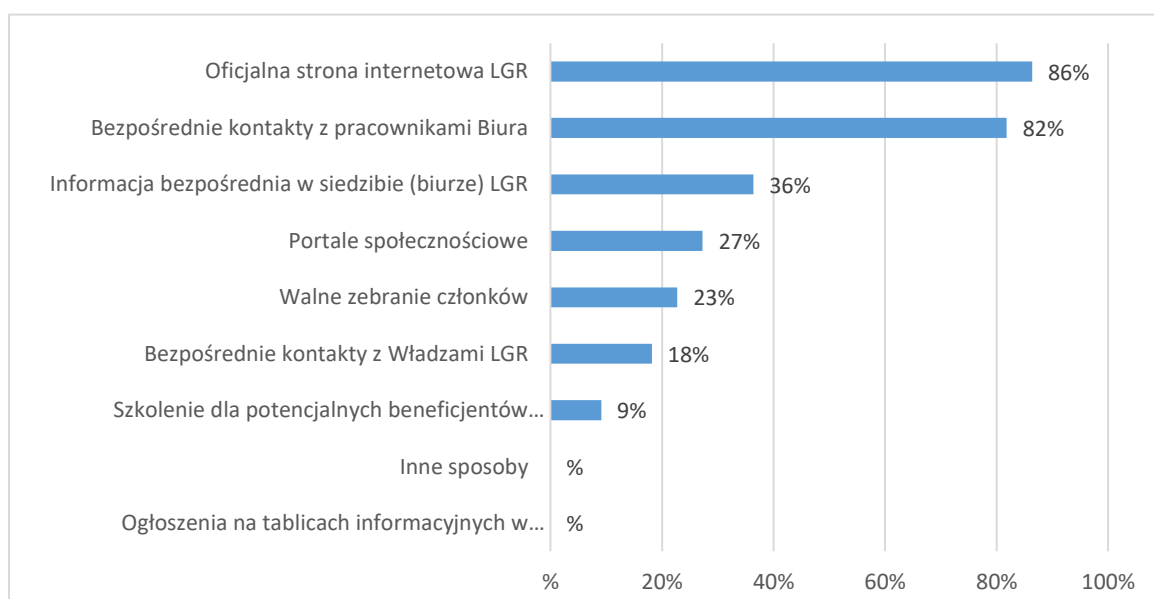
Wykres 3. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGR w poniższych wymiarach:

Źródło: badania własne

Większość mieszkańców informacje na temat funkcjonowania LGR czerpie z oficjalnej strony internetowej oraz z bezpośrednich kontaktów z pracownikami Biura. Stosunkowo dużo ankietowanych korzysta w tym celu także z portali społecznościowych. Mniej osób korzysta ze spotkań podczas szkoleń dla potencjalnych beneficjentów.

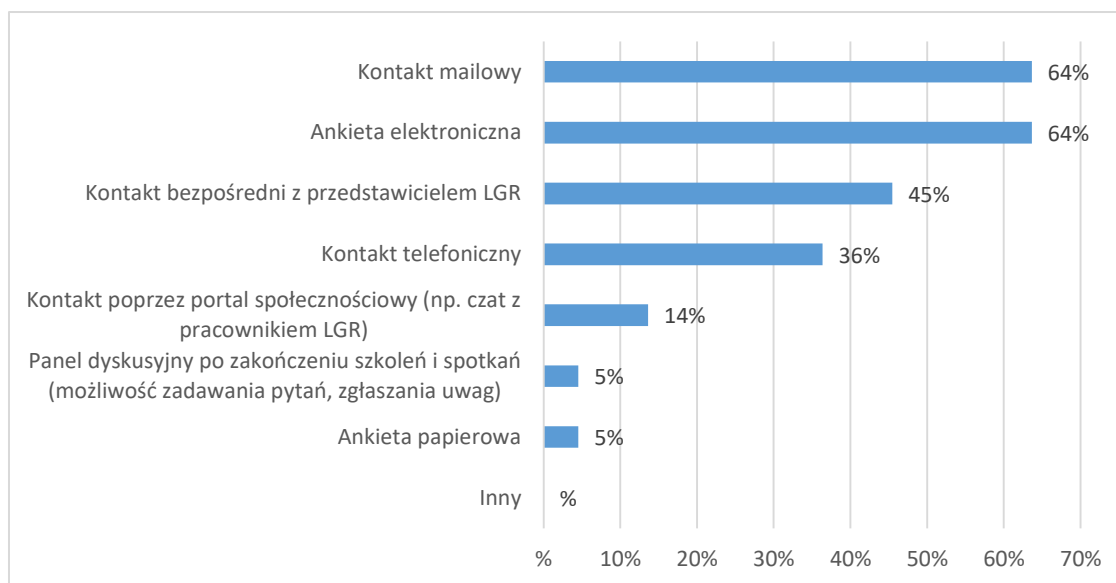
Wykres 4. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Rybackiej "Zalew Szczeciński"?

Źródło: badania własne

W ankietach pojawiło się również pytanie o preferowany sposób przekazywania informacji zwrotnej, od społeczności do LGR. Większość wybrała kontakt mailowy oraz ankietę elektroniczną. Interesanci LGR korzystaliby także z kontaktu bezpośredniego z przedstawicielami LGR oraz z kontaktu telefonicznego. Najmniej głosów zostało oddanych na ankietę papierową.

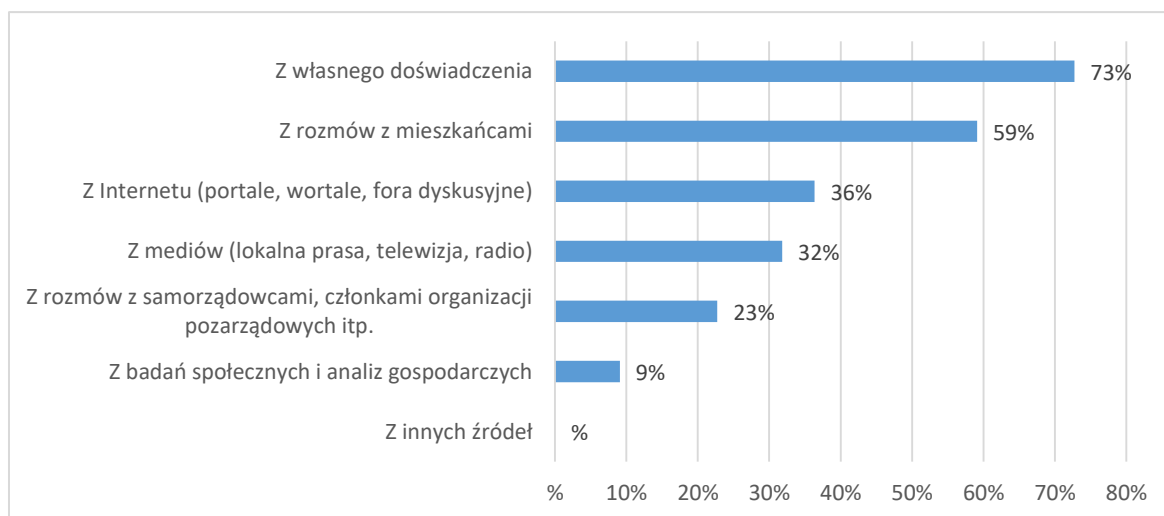
Wykres 5. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGR byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni

Źródło: badania własne

Większość ankietowanych zadeklarowała, że informacje o potrzebach mieszkańców czerpią głównie z własnego doświadczenia oraz z rozmów z samymi mieszkańcami. Z internetu oraz forów dyskusyjnych korzysta jedna trzecia badanych. Rozmowy z samorządowcami i członkami organizacji pozarządowych do źródła informacji dla jednej czwartej potencjalnych beneficjentów. Z badań społecznych, czy analiz gospodarczych korzysta mniej, niż jedna dziesiąta mieszkańców.

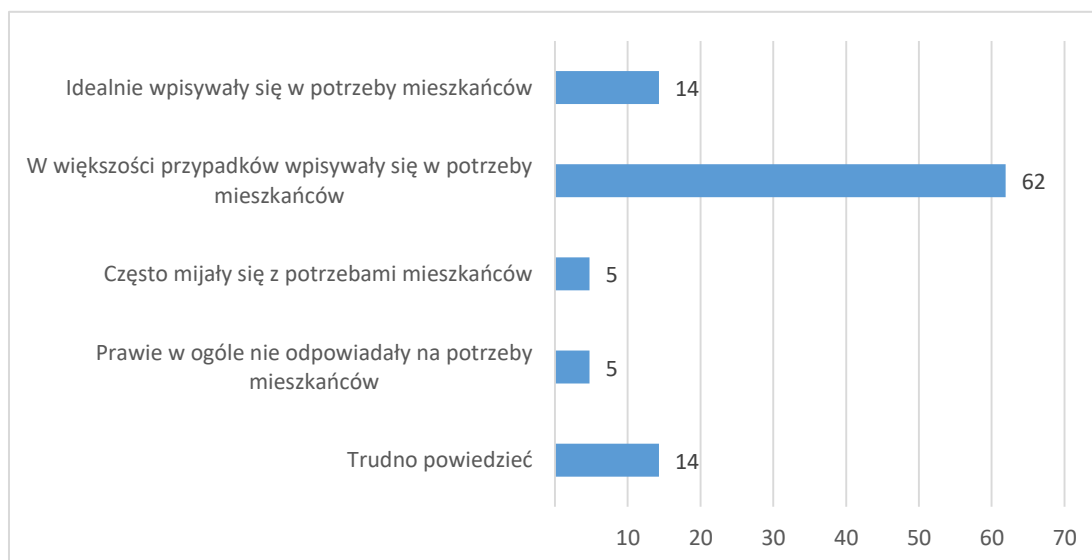
Wykres 6. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

Większość przebadanych twierdzi, że nabory wniosków ogłaszane przez LGR odpowiadały na potrzeby mieszkańców. Według 14% nabory wpisywały się w potrzeby idealnie, a według 62% nabory w większości były adekwatne względem problemów, z którymi mierzą się na co dzień mieszkańcy. Przeciwnego zdania był co dziesiąty zapytany.

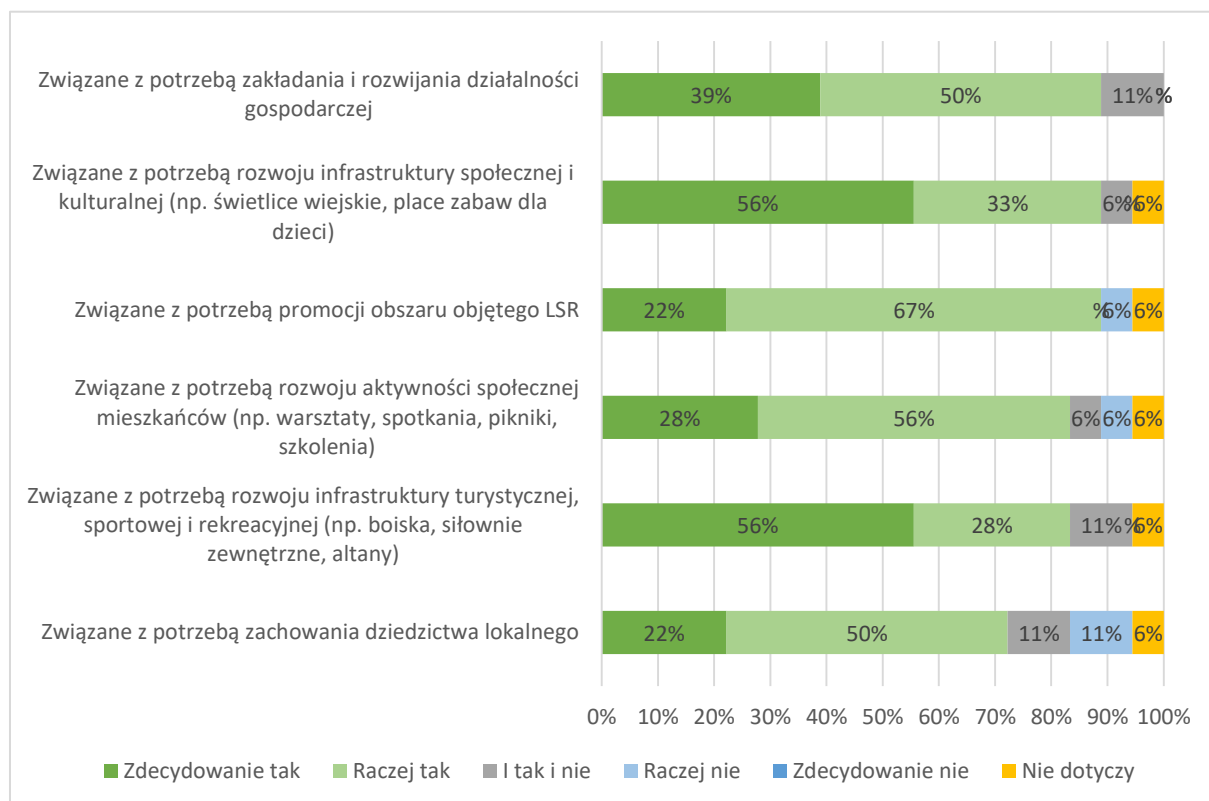
Wykres 7. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalnej Grupy Rybackiej "Zalew Szczeciński" odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

Według ankietowanych nabory wniosków pomogły głównie w zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. Według większości ankietowanych nabory pozytywnie wpłynęły także na infrastrukturę społeczną i kulturalną. Realizowane projekty pomogły także w promocji obszaru objętego LSR. Większość uważa także, że nabory miały w pewnym stopniu wpływ na rozwiązanie problemów związanych z rozwojem infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej.

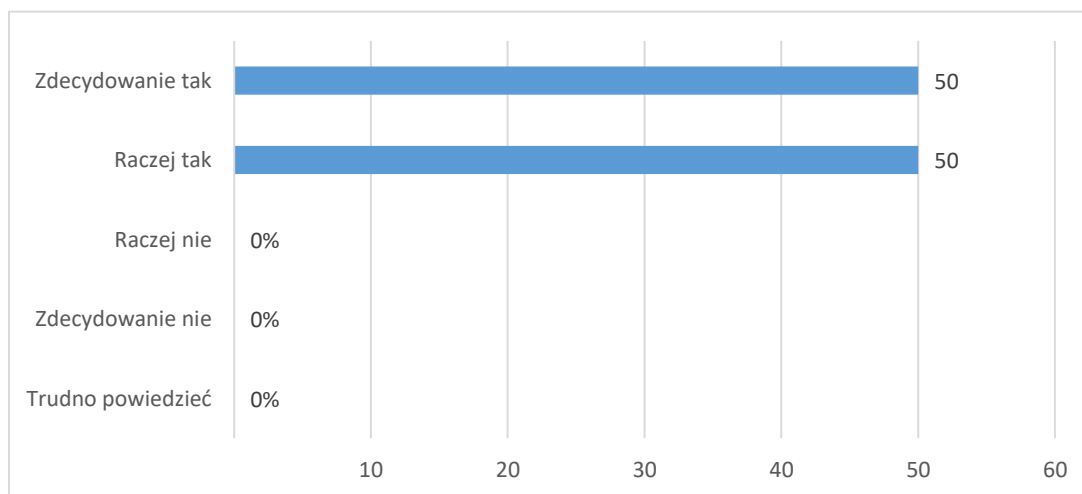
Wykres 8. Czy realizowane w LGR nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Źródło: badania własne

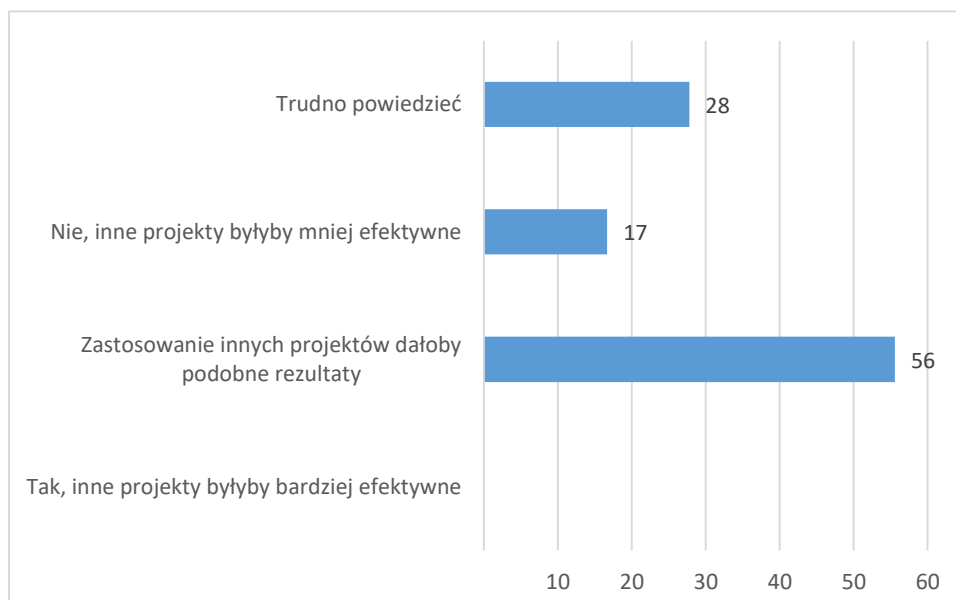
Wszyscy przebadani mieszkańcy deklarują, że według nich środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie, z czego 50% jest zdecydowanie przekonana, że inwestycja ta była z korzyścią dla społeczności.

Wykres 9. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

Mieszkańcy podzieleni są w kwestii osiągnięcia podobnych rezultatów za pomocą innych projektów. Niemal jedna piąta uważa, że inne projekty byłyby mniej efektywne, podczas gdy ponad połowa twierdzi, że inne projekty dałyby podobne rezultaty. Na to pytanie nie potrafi odpowiedzieć 28% badanych.

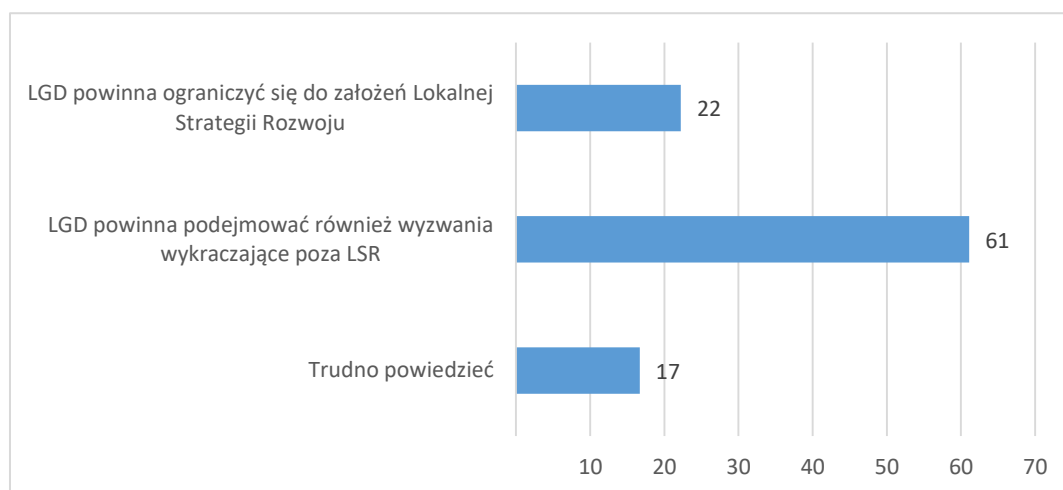

Wykres 10. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Źródło: badania własne

Niemal dwie trzecie badanych twierdzi, że Lokalna Grupa Rybacka powinna podejmować wyzwania wykraczające poza LSR. Nieco mniej niż jedna czwarta ankietowanych twierdzi natomiast, że LGD powinna ograniczyć się w swych działaniach do założeń zawartych w Lokalnej Strategii Rozwoju.

Wykres 11. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGR?

Źródło: badania własne

Doradztwo biura LGR

LGR prowadzi bezpłatne doradztwo. Na stronie internetowej znajduje się precyzyjna informacja o miejscu i terminie prowadzonego doradztwa. Zachęca się potencjalnych beneficjentów do wcześniejszego umawiania wizyty. W latach 2017 – 2021, 179 podmiotów uzyskało wsparcie doradcze.

Tabela 10. Doradztwo w liczbach

Liczba podmiotów, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Ogółem
2016	bd.
2017	39
2018	57
2019	53
2020	brak z uwagi na pandemię
2021	30
suma	179

Źródło: dane LGR

Plan komunikacji i plan szkoleń

LGR stale podnosi kompetencje pracowników Biura oraz członków organów zarządczych. Przykładem zrealizowany plan szkoleń, których uczestnikami byli pracownicy Biura i Członkowie Rady. W 2019 odbyło się 5 całonocnych szkoleń dla 25 osób. Szkolenia dotyczyły przygotowania projektu operacji, biznesplanu oraz wniosku, zasad i kryteriów oceny wniosków, realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, doradztwa, protokołowania posiedzeń Zarządu i Walnego Zgromadzenia Członków.

Plan komunikacji ma na celu zachęcenie mieszkańców do korzystania ze środków LSR, w szczególności informowanie beneficjentów o zakresie pozyskiwania środków oraz doradztwo, integracja i aktywizacja mieszkańców, a także budowanie pozytywnego wizerunku LSR. Plan komunikacji skierowany jest do wszystkich grup społecznych, w tym do grup defaworyzowanych. Plan komunikacji szczegółowo planuje poszczególne etapy działań od 2016 roku, kiedy prowadzona była ogólna kampania na temat głównych założeń LSR, przez działania aktywizacyjne. Następnie w 2017 i 2019 zaplanowano badanie satysfakcji wnioskodawców. Plan komunikacji zakończyła rozpoczęta w drugiej połowie 2020 roku kampania na temat głównych efektów LSR.

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

LDR „Zalew Szczeciński” liczy 68 członków. W latach 2016 – 2021 pięcioosobowy Zarząd spotkał się 83 razy, a szesnastoosobowa Rada 25 razy. Walne Zgromadzenie Członków zebrało się 8 razy, w tym w sprawie zatwierdzenia rocznych sprawozdań merytorycznych i finansowych zatwierdzenia zmian w statucie, zmian w LSR oraz zmian osobowych w Radzie i zmian w regulaminie Rady.

Tabela 11. Funkcjonowanie organów

	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2016	8		2
2017	14	6	2
2018	11	2	1
2019	19	10	1
2020	12	1	1
2021	19	6	1
suma	83	25	8

Źródło: dane LGR

Inne działania LGD

LGR „Zalew Szczeciński” była partnerem w zakresie realizowanych przez MIR-PIB działań na rzecz projektu o nazwie BE-Rural: „Bio-based strategies and roadmaps for enhanced rural and regional development in the EU” prowadzonego w ramach Programu Ramowego Unii Europejskiej Horyzont (2020-2021). Zadaniem LGR było wspieranie wdrażania zadań projektowych w regionie w celu opracowania lokalnych strategii i planów działania opartych na zasobach biologicznych, a także współpraca z innymi partnerami i uczestnikami projektu. W ramach projektu odbyły się wizyty studyjne, także zagraniczne (Rumunia)

5.3. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa

W ramach 2 celów ogólnych i 2 wskaźników oddziaływania wyznaczonych w LSR do ich realizacji zaplanowano 13 przedsięwzięć z 17 wskaźnikami produktu. Dwa przedsięwzięcia: *Przekwalifikowania* (wskaźnik: Liczba osób, które ukończyły szkolenia i zdobyły certyfikat) oraz *Badanie wpływu kormorana na środowisko Zalewu Szczecińskiego* (wskaźnik: Liczba ekspertyz) zostały usunięte z aktualnej strategii. 8 z 17 wskaźników produktu ma realizację płatności na poziomie minimum 100% (na koniec 2021 roku). Najwyższą realizację ma wskaźnik Liczba działań z zakresu edukacji pro-ekologicznej związanych ze środowiskiem wodnym (3100%), a brak realizacji (0%) ma przedsięwzięcie *Promocja Północnego Szlaku Rybackiego* z dwoma wskaźnikami: *Liczba kampanii promocyjnych Północnego Szlaku Rybackiego* oraz *Liczba oznakowanych atrakcji Północnego Szlaku Rybackiego*.

Tabela 12. Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowa	Płatność
Kompetentny rybak	Liczba godzin szkoleń i warsztatów	godz.	64	50,00%	50,00%
	Liczba uczestników konferencji podsumowującej wyniki badań	os.	40	175,00%	0,00%
Promocja lokalnych produktów rybnych	Liczba wydarzeń i akcji promocyjnych	szt.	8	50,00%	50,00%
Sieć dostaw i sprzedaży lokalnych produktów rybnych	Liczba podmiotów tworzących sieć dostaw i sprzedaży	szt.	6	66,67%	50,00%
Przedsiębiorczy rybak i przedsiębiorczość na obszarze LSR	Liczba nowych lub rozwiniętych działalności poza sektorem rybackim uruchomionych przez rybaków lub osoby chcące podejmować, wykonywać lub rozwijać działalność gospodarczą na terenie LSR	os.	14	71,43%	50,00%

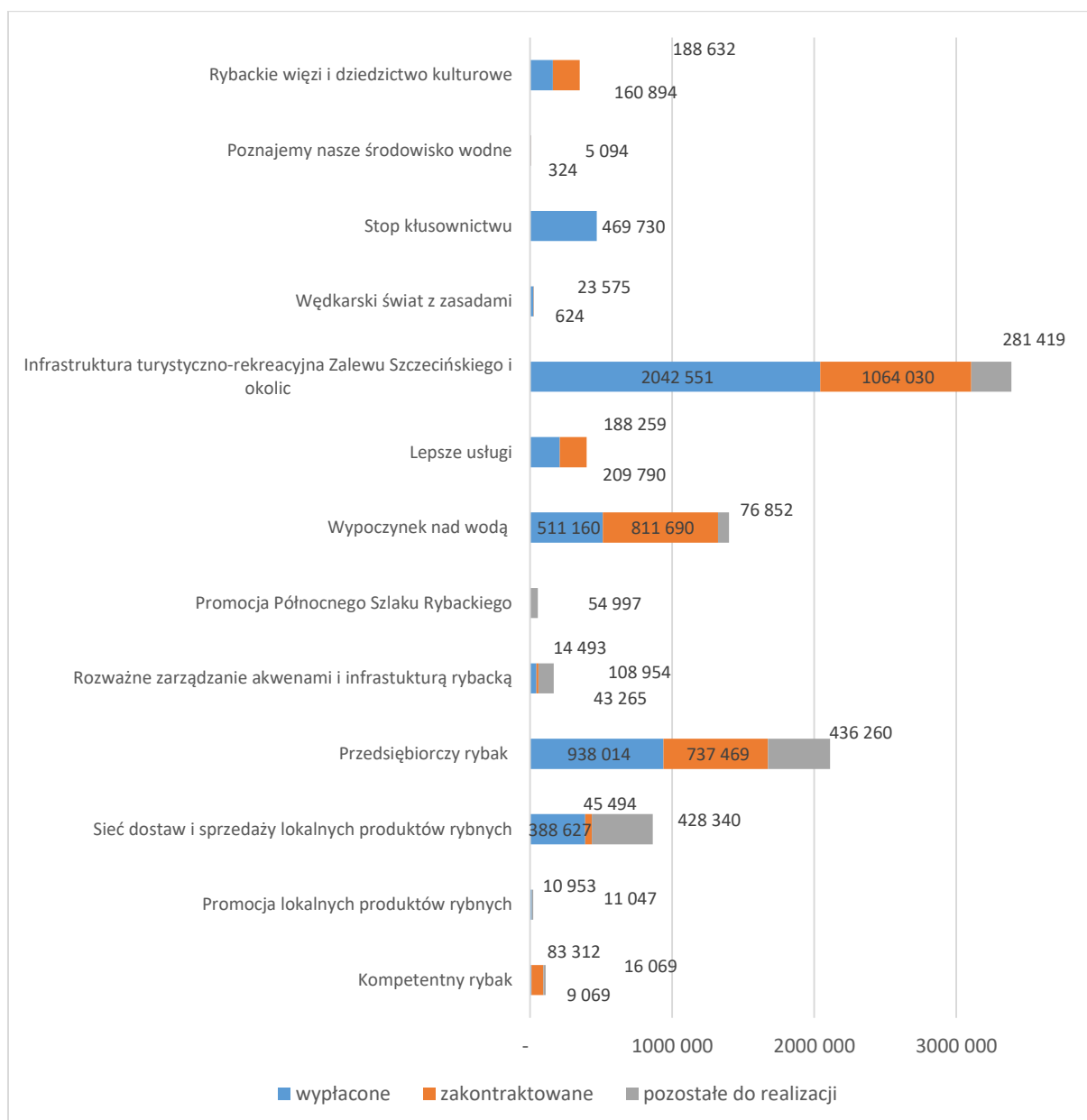
Rozważne zarządzanie akwenami i infrastrukturą rybacką	Liczba powstałych ekspertyz	szt.	6	16,67%	16,67%
	Liczba uczestników konferencji	szt.	80	50,00%	50,00%
Promocja Północnego Szlaku Rybackiego	Liczba kampanii promocyjnych Północnego Szlaku Rybackiego	szt.	1	0,00%	0,00%
	Liczba oznakowanych atrakcji Północnego Szlaku Rybackiego	szt.	12	0,00%	0,00%
Wypoczynek nad wodą	Liczba wyznaczonych i zrewitalizowanych szlaków turystycznych	szt.	4	25,00%	0,00%
	Liczba sprzętu, ekologicznych jednostek pływających lub obiektów turystycznych wykorzystujących wodny potencjał Zalewu Szczecińskiego i jezior	szt.	8	125,00%	87,50%
Lepsze usługi	Liczba nowych, przebudowanych lub wyremontowanych punktów usługowych lub handlowych	szt.	3	266,67%	100,00%
Infrastruktura turyst.-rekreacyjna Zalewu Szczecińskiego i okolic	Liczba nowych, przebudowanych, rozbudowanych lub wyremontowanych obiektów infrastruktury rekreacyjnej i kulturalnej	szt.	16	131,25%	75,00%
Wędkarski świat z zasadami	Liczba działań informacyjnych oraz wydarzeń zwiększających poziom świadomości ekologicznej wędkarzy	szt.	4	150,00%	150,00%
Stop kłusownictwu	Liczba sprzętu lub urządzeń do walki z kłusownictwem	szt.	4	175,00%	175,00%
Poznajemy nasze środowisko wodne	Liczba działań z zakresu edukacji pro-ekologicznej związanych ze środowiskiem wodnym	szt.	2	3100%	3100%
Rybackie więzi i dziedzictwo kulturowe	Liczba wydarzeń służących zachowaniu, upowszechnianiu oraz promocji rybackiego dziedzictwa kulturowego	szt.	16	175%	69%

Źródło: dane LGR

Postęp finansowy

Najwięcej środków w PLN wypłacono na *Infrastruktura turystyczno-rekreacyjna Zalewu Szczecińskiego i okolic* (2,04 mln PLN), oraz *Przedsiębiorczy rybak* (0,94 mln PLN). Dużo środków pozostało do realizacji dla *Przedsiębiorczy rybak* (436 tys. PLN) i *Sieć dostaw i sprzedaży lokalnych produktów rybnych* (428 tys. PLN).

Wykres 12. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.

Źródło: dane LGR

Opis projektów współpracy

LGR w minionym okresie programowania 2016 – 2021, brała udział w 9 projektach współpracy. Projekt pt: „Morskie klimaty” Dzień Rybaka został zrealizowany w 2018 roku z Zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Projekt jest imprezą cykliczną, której celem jest promocja spożywania ryb z lokalnych akwenów oraz upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego rybaków. Impreza Dzień Rybaka jest jedną z imprez tematycznych organizowanych na Pomorzu Zachodnim przez Partnerów Projektu. Scenariusz wydarzenia obejmował szereg

działań, w tym pokaz pracy rybaka, animacje i konkursy tematyczne dla dzieci, wykład dotyczący historii regionu i rybackości terenu, organizację stoiska degustacyjnego z rybami smażonymi i wędzonymi. Promocja lokalnych produktów rolnych miała miejsca w artykułach zamieszczonych na lokalnych portalach informacyjnych, odbył się także konkurs plastyczny „Z rybą za pan brat” i kulinarny „Święto śledzia”. Pierwszy skierowany był do dzieci w wieku szkolnym, drugi do lokalnej społeczności. W ramach promocji imprezy odbyły się rejsy po porcie.

Kolejny projekt współpracy pt : „Rozważne Zarządzanie Akwenami i Infrastrukturą Rybacką”, został zrealizowany w 2019 roku z zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Projekt miał charakter konferencji i był kontynuacją cyklu spotkań w ramach umowy partnerskiej „Konferencje tematyczne Zachodniopomorskiej Sieci RLGD”. W konferencji udział wzięli przedstawiciele sektora rybackiego, naukowego i publicznego z regionu i poza niego. Wśród wygłoszonych wywiadów znalazły się: „Dziedzictwo kulturowe jako element strategii rozważnego zarządzania Akwenami”, „Ocena możliwości poprawy selektywności połowów ryb realizowanych przy użyciu żaków na Zalewie Szczecińskim”, „Zmiany środowiska morskiego w badaniach pokarmu ryb drapieżnych z Zatoki Pomorskiej”, „Modelowa infrastruktura obsługi rybactwa w lokalnym porcie morskim – funkcjonowanie łańcucha logistycznego”.

Projekt współpracy „Wodny świat wokół nas” został zrealizowany z zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Operacja obejmowała organizację wyjazdu edukacyjnego dla grupy dzieci przedszkolnych. Celem wyjazdu było podniesienie poziomu wiedzy uczestników z zakresu znajomości fauny i flory Morza Bałtyckiego, promocję piękna przyrody związanej ze środowiskiem wodnym oraz szeroko pojętą edukację proekologiczną obszarów wodnych. Miejscem wycieczki było Oceanarium Stralsund w Niemczech.

„Kompetentny Rybak” to projekt zrealizowany w 2019 roku z zachodniopomorskimi LGR (DLGR, MLGR, SRLGR Morze i Parsęta, RLGD Pomorza Zachodniego). Projekt był 3-dniową konferencją poświęconą nowoczesnym technologiom i uniwersalnym systemom technologicznym w zakresie przetwórstwa i obróbki wstępnej ryb. Operacja była skierowana do sektora rybackiego i ludzi z nim związanych (armatorzy, rybacy, przetwórcy, sprzedawcy), wzięło w niej udział około 30 uczestników. Konferencja była ogólnodostępna, decydowała kolejność zgłoszeń.

„Europejskie przykłady wykorzystania potencjału rybactwa w rozwoju lokalnym” to projekt współpracy – wyjazd studyjny na Litwę. Partnerami LGR byli PLGR, SGR, MLGR, DLGR, a także Western Lithuania FLAG z Litwy. Głównym celem projektu był rozwój kapitału społecznego, nawiązanie współpracy, zdobycie wiedzy, wymiana informacji i doświadczeń przez LGR-y – partnerów projektu oraz rozwój lokalny z wykorzystaniem potencjału rybactwa, w tym infrastruktury, kultury i tradycji. Projekt ukierunkowany był na podjęcie wspólnych działań na

rzecz podnoszenia wartości produktów rybackich i propagowania innowacji na wszystkich etapach łańcucha dostaw produktów w sektorze rybołówstwa, wykorzystania portów rybackich i potencjału lokalnego sektora rybackiego dla zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru RLGD, dywersyfikacji działalności rybackiej w kierunkach turystycznych. Dzięki zrealizowanym spotkaniom i wizytom możliwe będzie nawiązanie współpracy, zdobycie wiedzy, wymiana informacji i doświadczeń oraz wzajemna promocja obszarów zależnych od rybactwa.

Kolejny projektem współpracy, pt: „Rozważne Zarządzanie Akwenami i Infrastrukturą Rybacką - Szanse i Zagrożenia” został zrealizowany przez Partnerstwo Północny Szlak Rybacki 12 RLGD z 3 województw Polski północnej. Celem projektu była poprawa konkurencyjności lokalnej gospodarki poprzez zwiększenie udziału środowisk rybackich w zrównoważonym zarządzaniu akwenami rybackimi oraz infrastrukturą portów i przystani rybackich. Podczas dwudniowej konferencji (2022) przedstawiono badania, analizy, ekspertyzy, w zakresie zarządzania akwenami i infrastrukturą związaną z rybactwem. W zamierzeniu organizatorów, udział w konferencji zwiększył poziom wiedzy lokalnych rybaków w obszarze zarządzania akwenami i infrastrukturą rybacką i portową. Społeczności rybackie będą mogły pełnić ważniejszą rolę w rozwoju lokalnym oraz zarządzaniu lokalnymi zasobami rybołówstwa i działalności morskiej. Podczas konferencji omówiono obserwowane i potencjalne zmiany w środowisku Zalewu Szczecińskiego w efekcie realizacji finalnego etapu pogłębienia toru do Szczecina do 12,5 metra, a także dokonano przeglądu systemów regulacji skali połowów ryb morskich na świecie. Przedstawiono ponadto modelową przystań rybacką i jej infrastrukturę, wskazano kierunki maksymalizacji wartości dodanej produktów na bazie surowców z ryb bałtyckich. Zaprezentowano wyniki badań rynkowych, w tym ilościowych i jakościowych badań konsumenckich oraz przedyskutowano interakcje pomiędzy wielkością i strukturą podaży a presją na zasoby rybne.

„Północny Szlak Rybacki” to kolejny projekt realizowany w partnerstwie z 12 RLGD z 3 województw Polski północnej (2022). Celem głównym projektu jest poprawa wykorzystania walorów turystyczno-rekreacyjnych obszaru, wzmocnienie związku mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz wzbogacenie i rozszerzenie oferty turystycznej poprzez oznaczenie atrakcji na terenie LSR i działania promocyjne. Projekt polega na oznaczeniu i promocji zasobów przyrodniczych, historycznych i kulturowych produktu „Północny Szlak Rybacki” na obszarze działania zaangażowanych LGR.

„3 szlaki Zalewu Szczecińskiego Partnerstwo Północny Szlak Rybacki” to zrealizowany przez 12 RLGD z 3 województw z północy Polski. Celem głównym projektu jest poprawa wykorzystania walorów turystyczno-rekreacyjnych obszaru wzmacniającą związek mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz wzbogacenie i rozszerzenie oferty turystycznej poprzez oznaczenie i wyznaczenie 3 szlaków nad Zalewem Szczecińskim. Projekt zakłada oznaczenie 3 szlaków wokół Zalewu Szczecińskiego na terenie Parku Natury Zalewu

Szczecińskiego, promocję szlaków na stronie www.lgr-zalew.pl, utworzenie na stronie fb wydarzenia promującego owe 3 szlaki.

LGR zrealizował także projekt współpracy pt: „Promocja Lokalnych Produktów Rybnych”. Cel główny projektu to promocja lokalnych produktów rybnych poprzez realizację filmu z przygotowywania potraw rybnych i jego edycję w mediach oraz zakup materiałów promocyjnych. Operacja składała się z poszczególnych zadań: Nagranie i montaż filmu , prowadzenie relacji, zakup kuchenek, emisja w tv - 4 szt, zakup materiałów promocyjnych

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Zakończenie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju przypadnie na połowę 2024 roku. Dopiero w kolejnym roku dostępne będą dane GUS. Obecnie można jedynie w przybliżeniu określić tendencje ponieważ nie da się przewidzieć, jakie wartości będą mieć wskaźniki za kilka lat. W strategii przewidywano, że nastąpi 15% wzrost liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców i taką wartość osiągnął ten wskaźnik w 2021 roku. Niestety GUS nie wspiera już zbierania danych o turystach krajowych w każdej gminie więc obliczanie wskaźnika Schneidera będzie niemożliwe. Wiadomo natomiast, że po doświadczeniach z pandemią, znacząco spadły wartości dotyczące turystyki. Mijemy nadzieję, że na czas weryfikacji danych za 2024 rok sytuacja wróci do normy czyli stabilnego wzrostu ruchu turystycznego.

Powyższe dane zostały zgromadzone za rok 2021, a rozliczenie wskaźników oddziaływania musi nastąpić po rozliczeniu się ostatniego beneficjenta. Z ostatecznymi informacjami trzeba poczekać więc co najmniej do początku 2025 rok, gdy GUS opublikuje dane za rok 2024.

CEL OGÓLNY 1		Poprawa konkurencyjności i tworzenie miejsc pracy			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru	
Wskaźnik przedsiębiorczości (liczba podmiotów gospodarczych w systemie REGON na 1000 mieszkańców)	sztuka	156,19	179	Opracowanie własne na podstawie GUS	

CEL OGÓLNY 2		Poprawa wykorzystania walorów turystyczno –rekreacyjnych wzmacniająca związek mieszkańców z miejscem zamieszkania			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego II	Jednostka miary	Stan początkowy 2013 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru	
Intensywność ruchu turystycznego (Wskaźnik Schneidera) (liczba turystów/1000 mieszkańców)	sztuka	6484	7200	Obliczenia własne na podstawie GUS	

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Jednym z celów szczegółowych przyjętych do realizacji przez LGR „Zalew Szczeciński” a mających wpływ na rzecz budowania kapitału społecznego stanowił cel „Zwiększenie aktywności mieszkańców i poczucia więzi z obszarem”.

Środki przeznaczone na to przedsięwzięcie są bardzo dobrym narzędziem pobudzającym do działania organizacje pozarządowe, między innymi ze względu na wygodny sposób finansowania projektów. Organizacje pozarządowe nieposiadające własnego mocnego zaplecza finansowego chętnie podejmują się realizacji projektów w ramach tego przedsięwzięcia.

Duże projekty, w tym infrastrukturalne, realizowane przez jednostki samorządowe bądź jednostki im podległe, w wielu swoich szczegółach również aktywizowały lokalne społeczności, angażując je na różnych etapach realizacji projektu.

W przyszłości należy skupić się również na inicjatywach oddolnych i umożliwić pozyskiwanie środków organizacjom pozarządowym, które planują realizację projektów na rzecz budowania kapitału społecznego.

Przedsiębiorczość

Zwiększenie atrakcyjności lokalnego rynku pracy poprzez rozwój przedsiębiorczości oraz wzrost aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców obszaru stanowią dwa główne cele Lokalnej Strategii Rozwoju LGR „Zalew Szczeciński”.

W ramach realizacji celów związanych z rozwojem przedsiębiorczości udało się zawrzeć 35 umów, łącznie na kwotę ponad 4,7 milionów złotych w ramach Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze, co trzeba uznać za duży sukces.

Obecnie trwa nabór wniosków nr I/2023 na dwa przedsięwzięcia, w tym na przedsięwzięcie „Przedsiębiorczy Rybak oraz przedsiębiorczość na obszarze LSR”, celem wykorzystania pozostałych środków będących w dyspozycji LGR „Zalew Szczeciński”.

Zainteresowanie wsparciem na przedsięwzięcia sukcesywnie rośnie od początku tego okresu programowania, więc stanowi to potwierdzenie, iż w przyszłej perspektywie powinno znaleźć się również jako jeden z celów głównych.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

W strategii turystyka była wyodrębniona jako drugi cel ogólny. LGR ma świadomość, że na jej obszarze głównym źródłem działalności mieszkańców jest szeroko rozumiana turystyka i należy skierować dalsze działania na jej rozwój.

Poszerzenie usług turystycznych w każdej z gmin jest działaniem priorytetowym i cieszy się dużym zainteresowaniem wśród beneficjentów, zarówno z sektora rybackiego jak i wśród przedsiębiorców.

W ramach realizacji przedsięwzięcia Rybackie więzi i dziedzictwo kulturowe udało się zawrzeć 10 umów, z łączną kwotą dofinansowania tj. 346 624 złotych.

Przeprowadzonych zostało również kilka projektów promujących lokalne dziedzictwo (wystawa fotografii i album edukacyjny, publikacja kulinarna, publikacja realizowana przez Stację Badawczą MIR w Świnoujściu, mozaika oraz malowanie żagli) podczas imprez i wydarzeń organizowanych lokalnie.

W przyszłych okresach programowania turystyka i jej rozwój jest traktowana jako temat priorytetowy.

Grupy defaworyzowane

W znakomitej większości definicje grup defaworyzowanych zawarte w LSR były dobrze zdiagnozowane, a działania podejmowane w celu poprawy ich sytuacji skuteczne. W wypadku działań nakierowanych na grupę defaworyzowaną (rybak poniżej 35 roku życia) problemem był brak osób w tej kategorii wiekowej. Szczególną uwagę w przyszłej perspektywie należy poświęcić rybakom, których działalność z uwagi na limity połowowe przestała być opłacalna celem uniknięcia ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród tych osób.

Innowacyjność

LGR „Zalew Szczeciński” promowało projekty zawierające elementy innowacji. Definicja innowacyjności została precyzyjnie zdefiniowana w kryteriach wyboru operacji.

Projekty realizowane na poziomie lokalnym miały szansę na upowszechnienie się w regionie.

Powodowało to, że wnioskodawcy musieli uwzględnić w swoich wnioskach elementy różnicujące, co zapobiegło powielaniu pomysłów i wprowadziło element konkurencyjności w lokalnym środowisku przedsiębiorców.

Projekty współpracy

Strategia LSR LGR „Zalew Szczeciński” przewidywała wiele małych projektów współpracy, celem ich realizacji z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

Z dniem wejścia przepisów prawnych okazało się, że projekty współpracy można realizować wyłącznie z innymi LGD.

Projekt współpracy z innymi LGD (LGR) zrealizowane zostały na terenie kraju i zagranicy w liczbie 9, na kwotę dofinansowania 220 tysięcy złotych.

Współpraca przy realizacji projektów przebiegała w sposób płynny i efektywny. Projekty zostały skutecznie rozliczone.

Ocena funkcjonowania LGD

Współpraca z samorządami, oparta na przejrzystych zasadach operacyjnych i komunikacyjnych, przebiega bardzo dobrze. Ważnym elementem tej współpracy jest wzajemna świadomość prowadzonych działań i możliwości i zapraszanie do udziału w wydarzeniach i spotkaniach oraz pomoc w ich organizowaniu. Ponadto przedstawiciele Gmin członkowskich są członkami Zarządu LGR, co ułatwia funkcjonowanie i szybkość w podejmowaniu działań.

LGR prowadziło liczne działania aktywizacyjne, promocyjne oraz doradcze, które przynosiły dobre rezultaty.

Należy zwrócić uwagę na wysokość środków przyznawanych na funkcjonowanie Biura LGR i uwzględnić zatrudnienie 3 osoby do biura. Obecna formuła dofinansowania w wysokości 95% w ramach Kosztów Bieżących i Aktywizacji została w większości skonsumowana i bez dodatkowej składki gmin członkowskich w 2023 roku Biuro nie byłoby w stanie się utrzymać.

Ocena procesu wdrażania

W trakcie realizacji LSR nie zdarzały się problemy natury finansowej, jedynie proces związany z przewalutowaniem EURO/PLN spowodował zmiany w zakresie finansowym.

Na poziomie rzeczowym również udało się zrealizować założenia.

Procedury składania wniosków w naborach zostały w czasie całego okresu wdrażania tak ustawione, że w tej chwili zdają się być optymalne, zapewniają bowiem zgromadzenie całej niezbędnej dokumentacji przy możliwym minimum obciążenia dla pracowników Biura. Procedury obowiązujące wnioskodawców zostały ustalone w sposób możliwie prosty i przejrzysty. Zdarzają się jednak uwagi ze strony przedsiębiorców biorących udział w naborach, że stopień skomplikowania procedur wciąż jest dla nich zbyt duży.

Zasadnicza część kryteriów przyjętych do oceny wniosków pozostała bez większych zmian. Zdarzały się ich korekty, potrzebne w celu ułatwienia Radzie właściwej interpretacji i oceny złożonych wniosków.

Wskaźniki służące do oceny stopnia realizacji strategii w większości się sprawdziły.

Wartość dodana funkcjonowania LGD

Działalność LGR spowodowała, że pojawiła się możliwość kontaktu i porozumienia pomiędzy różnymi podmiotami.

Nawiązały dzięki temu kontakt podmioty z obszaru LGR „Zalew Szczeciński”. W ramach realizacji projektów współpracy powstały produkty pod marką Północny Szlak Rybacki .

Potencjał wytworzony podczas realizacji projektów jest dobrze wykorzystywany. Wszelkie inicjatywy realizowane przez LGR wynikają z oddolnie zgłaszanych potrzeb lokalnych społeczności.

Promocja działalności Stowarzyszenia jest prowadzona podczas organizowanych wydarzeń czy też wyjazdów. Działalność informacyjna dotycząca projektów realizowanych z udziałem środków unijnych pozyskanych przez LGR jest prowadzona zarówno na miejscu, w gminach obszaru oraz poprzez stronę internetową LGR.

Rolę, jaką pełni na obszarze swojej aktywności LGR, można określić w pewnym uproszczeniu jako rozdysponowanie powierzonych środków w sposób jak najbardziej efektywny, z jak największą korzyścią dla regionu i jego mieszkańców. To zadanie udaje się spełniać dzięki warunkom stworzonym przez LGR dla współpracy pomiędzy różnymi podmiotami rybackimi oraz lokalnymi.

Komplementarność efektów działań wynika bardziej z ich charakteru niż przyjętych założeń.

Dodatkowe pytania badawcze:

Współpraca z Urzędem Marszałkowskim układa się bardzo dobrze i merytorycznie od początku procesu wdrażania LSR.

W ramach Zachodniopomorskiej Sieci LGR odbywa się wymiana informacji i doświadczeń oraz uzgadniane są też wspólne stanowiska w wielu sprawach, a jej głos jest dobrze słyszalny w Urzędzie Wojewódzkim.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Realizacja rzeczowa i finansowa przebiega prawidłowo. W naborach, duże zainteresowanie dotyczyło przede wszystkim przedsięwzięć związanych ze wsparciem przedsiębiorczości. Na obecnym etapie niebezpieczeństwem jest możliwość rezygnacji beneficjentów z podpisanych umów. W takim przypadku trudno będzie uruchomić cały proces ponownie. Jednak wpływ LGR na ten proces jest niewielki i trudno tu o konstruktywną rekomendację.

Działania skierowane do przedsiębiorców były jednym z zasadniczych celów strategii. Wadą tych funduszy były warunki finansowego wsparcia nieadekwatne do wysiłku zatrudnieniowego, jakiego musieli się podjąć beneficjenci. Jednak znalezienie chętnych do realizacji operacji i osiągnięcie wskaźników wskazuje, że rozwiązanie to było dobrze zaplanowane. Zaletą, z kolei były mniej skomplikowane, niż w innych funduszach, procedury pozyskania dofinansowania (*mniej* nie oznacza, że nie były skomplikowane). Trudna sytuacja rybaków związane z ograniczeniami połowów wymaga kontynuacji lub nawet poszerzenia oferty głównego funduszu o działania uzupełniające. Poszukiwanie dodatkowych form wsparcia dla przedsiębiorców np. inkubatory przedsiębiorczości, promocja w ramach marki lokalnej czy szkolenia zawodowe powinny być szerzej obecne w staraniach LGR.

Budowanie kapitału społecznego to jeden z celów działania wszystkich Lokalnych Grup Działania. LGR „Zalew Szczeciński” realizowała to zadanie poprzez aktywizowanie społeczne mieszkańców. Organizacja i uczestnictwo w imprezach dla mieszkańców, wyjazdy studyjne i szkolenia to naturalne sposoby na wzmocnienie integracji i promocję działań powiązanych ze wspieraniem rybactwa. Organizacje pozarządowe korzystają z funduszy dostępnych w LGR ponieważ mają tu stosunkowo dogodne warunki finansowe, jednak brak grantów lub innych tego typu narzędzi finansowych skierowanych bezpośrednio do organizacji pozarządowych sprawia, że współpraca LGR – NGO nie jest tak dobra jak mogła by być. Jest to z pewnością wyzwanie dla władz LGR oraz pracowników biura by rozwijać kontakty i nawiązywać nowe systematyczne relacje z organizacjami pozarządowymi z obszaru.

Stowarzyszenie prowadziło w tym okresie wiele projektów współpracy. Rozdrobnienie ich nie sprzyjało podejmowaniu inicjatyw silniej wpływających na inwestycje lub promocję obszaru, ale w doskonały sposób uzupełniało działania konkursowe. Projekty współpracy to nie tylko wypracowanie produktów i rezultatów ale również wymiana doświadczeń i budowanie bezpośrednich i trwałych relacji z innymi LGD. Wydaje się, że w kolejnym okresie programowania warto byłoby poszerzyć ofertę współpracy o Lokalne Grupy Rybackie z „głębi lądu”. Ich doświadczenia mogą ubogacić warsztat nawet tak doświadczonych LGR jak „Zalew Szczeciński”.

Ważnym wymiarem aktywności LGR jest budowanie i wspieranie turystyki na obszarze realizacji strategii. Pomaga w tym z pewnością naturalna atrakcyjność terenów nadmorskich. Inwestycje gminne realizowane z funduszy dostępnych w LGR sprawiły, że wiele miejsc

zdobyło nową funkcjonalność, a obiekty te stały się atrakcją dla mieszkańców i przyjezdnych. Trudno wymagać by dostępne w LGR fundusze mogły zmienić obraz turystyczny obszaru gmin partnerskich, ale wydaje się, że takie punktowe inwestycje dobrze przyczyniają się do poprawy atrakcyjności turystycznej regionu. Rekomendacją jest poszerzenie działań związanych z turystyką o szerszą promocję produktów lokalnych oraz lokalnych twórców związanych z rybactwem, a realizowanych pod marką Północnego Szlaku Rybackiego. Może to wymagać pozyskania dodatkowych funduszy, a może także zwiększenia składu osobowego biura.

Biuro LGR stanowi zasadnicze narzędzie realizacji strategii. Pracownicy biura ogłaszają i przeprowadzają nabory wniosków. Udzielają doradztwa i prowadzą szkolenia podnosząc jakość składanych wniosków. Wspierają Radę w weryfikacji i ocenie wniosków i odpowiadają za jakość gromadzonej dokumentacji. Prowadzą animację lokalnej społeczności, realizują plan komunikacji i wykonują wiele innych funkcji zapewniających funkcjonowanie Stowarzyszenia. Badania ankietowe i wywiady wskazują jednocześnie na bardzo dobre funkcjonowanie biura. Respondenci podkreślają właściwą organizację pracy biura, godziny pracy i dostępność pracowników. Wysokie oceny dotyczyły kwalifikacji i kompetencji kadry oraz przyjaznej atmosfery i wsparcia dla wnioskodawców. Wszystko to sprawia, że praca biura jest kluczowa z perspektywy Stowarzyszenia, a władze LGR powinny dokładać wszelkich starań by utrzymać dobre warunki pracy zarówno te materialne i organizacyjne, ale również dotyczące atmosfery pracy.

Przeszkodą w pełniejszej i bardziej sprawnej realizacji strategii jest biurokracja. W ramach PO Ryby procedury są łatwiejsze niż w innych funduszach, ale nie oznacza to, że są łatwe. W pierwszej kolejności problemy dotyczą wnioskodawców. Ilość dokumentów niezbędna do złożenia wniosku z pewnością mogłaby zostać ograniczona bez negatywnego wpływu na jakość wniosku. Załączniki, zaświadczenia i oświadczenia to kolejne dokumenty, które musi zgromadzić wnioskodawca, a które później muszą być skrupulatnie sprawdzone przez pracowników biura, a później zweryfikowane przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego. Generuje to nie tylko dużą ilość pracy, ale przede wszystkim wydłuża czas pomiędzy złożeniem wniosku, a rozpoczęciem jego realizacji. Uproszczenie procedury i zmniejszenie biurokracji jest rekomendacją dotyczącą instytucji zarządzających i minimalnym stopniu dotyczą LGR.

LGR spełnia wszystkie wymagania dotyczące sprawnej realizacji planu komunikacji, działań aktywizujących i promocji wytworzonego potencjału rozwojowego. Do jeszcze sprawniejszego i efektywniejszego działania z pewnością przydałoby się pełniejsze wykorzystanie narzędzi dostępnych w ramach portali społecznościowych. Wiedząc jak wiele osób na co dzień korzysta z tego typu aplikacji trudno pominąć tak istotną okazję do poszerzenia spektrum osiadływania i komunikowania się z mieszkańcami obszaru objętego LSR.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGR, pracowników i członków LGR zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”?	18
Wykres 1. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGR	18
Wykres 2. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGR	19
Wykres 3. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGR w poniższych wymiarach:	20
Wykres 4. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Rybackiej "Zalew Szczeciński"?	20
Wykres 5. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGR byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni	21
Wykres 6. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?	22
Wykres 7. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalnej Grupy Rybackiej "Zalew Szczeciński" odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	22
Wykres 8. Czy realizowane w LGR nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?	23
Wykres 9. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?	24
Wykres 10. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	24
Wykres 11. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGR?	25
Wykres 12. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.	29

Tabele

Tabela 1. Ludność ogółem	13
Tabela 2. Saldo migracji w ruch wewnętrznym i zewnętrznym	13

Tabela 3.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem	14
Tabela 4.	Wskaźnik obciążenia demograficznego	14
Tabela 5.	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.	15
Tabela 6.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem.....	15
Tabela 7.	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym... 16	
Tabela 8.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców.	16
Tabela 9.	Bezrobotni zarejestrowani ogółem.	17
Tabela 10.	Doradztwo w liczbach	25
Tabela 11.	Funkcjonowanie organów	26
Tabela 12.	Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.....	27

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGR i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGR, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGR, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGR;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGR w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGR;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
 - a. Czy działania LGR w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie nagorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGR jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGR. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGR.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGR mają władarze gmin partnerskich?
7. Czy LGR dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGR?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGR?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGR

Ocena funkcjonowania LGR

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński” jest realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020 opracowanej wspólnie z mieszkańcami naszego regionu. Strategia ta realizowana jest przez szereg przedsięwzięć, których zadaniem jest rozwiązywanie potrzeb mieszkańców.

W ramach podsumowań wdrażania programu oraz wypełniając zapisy zawarte w Strategii przygotowaliśmy ankietę. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiennie istotne.

Wszystkie dane pozyskane w ramach tej ankiety będą traktowane poufnie, a analizy dotyczyć będą jedynie uogólnionych opinii.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Rybackiej „Zalew Szczeciński”? LGR działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGR

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGR są dogodne dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne				

	informacje				
3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGR				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGR				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGR

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGR w poniższych wymiarach:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Raczej dobrze	I dobrze i źle	Raczej źle	Bardzo źle	Trudno powiedzieć
1.	prowadzenie doradztwa						
2.	organizacja naborów						

	wniosków						
3.	pozyskiwanie dodatkowych funduszy zewnętrznych						
4.	informowanie członków LGR o funkcjonowaniu LGR						
5.	prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych dla mieszkańców						
6.	współpraca z innymi LGD						

5. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Rybackiej "Zalew Szczeciński"? *Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji*

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGR
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGR
5. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGR
6. Portale społecznościowe
7. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów (warsztaty, imprezy)
8. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGR
9. Inne sposoby

6. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGR byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? *Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.*

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGR
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny

6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGR)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)
8. Inny

7. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? **Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł

8. Czy nabory wniosków ogłaszane przez Lokalnej Grupy Rybackiej "Zalew Szczeciński" odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców
3. Często mijały się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

9. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu (Pana/Pani gminy)? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

--

10. Czy realizowane w LGR nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	I tak i nie	Raczej nie	Zdecydowanie nie	Nie dotyczy
1.	Związane z potrzebą zakładania i rozwijania działalności gospodarczej						
2.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury społecznej i kulturalnej (np. świetlice wiejskie, place zabaw dla dzieci)						
3.	Związane z potrzebą rozwoju infrastruktury turystycznej, sportowej i rekreacyjnej (np. boiska, siłownie zewnętrzne, altany)						
4.	Związane z potrzebą rozwoju aktywności społecznej mieszkańców (np. warsztaty, spotkania, pikniki, szkolenia)						
5.	Związane z potrzebą zachowania dziedzictwa lokalnego						
6.	Związane z potrzebą promocji obszaru objętego LSR						

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak

3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne
4. Trudno powiedzieć

13. Czy Pana(i) zdaniem LGR powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGR?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. LGR powinna ograniczyć się do założeń Lokalnej Strategii Rozwoju
2. LGR powinna podejmować również wyzwania wykraczające poza LSR
3. Trudno powiedzieć

14. Co jeszcze mogła by zrobić LGR, aby skuteczniej rozwiązywać problemy społeczne?

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Międzyzdroje
2. Świnoujście
3. Wolin
4. Stepnica

16. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. od 18 do 25 lat
3. od 26 do 35 lat
4. od 36 do 50 lat
5. więcej niż 50 lat

18. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Rybakiem
3. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, KGW lub OSP)
4. Przedsiębiorcą
5. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury)
6. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
 - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGR
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGR pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGR (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGR by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut